

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ БОТАНІКИ ім. М.Г. ХОЛОДНОГО
УКРАЇНСЬКЕ БОТАНІЧНЕ ТОВАРИСТВО

МАТЕРІАЛИ XIV З'ЇЗДУ

УКРАЇНСЬКОГО БОТАНІЧНОГО ТОВАРИСТВА

(м. Київ, 25–26 квітня 2017 р.)

Київ – 2017

Г.М. Шихалєєва¹, В.П. Герасимюк^{1,2}, А.А. Еннан¹, П.М. Царенко^{1,3}

АЛЬГОФЛОРА КУЯЛЬНИЦЬКОГО ЛИМАНУ

ТА ДИНАМІКА ЇЇ СУЧАСНИХ ЗМІН

¹Фізико-хімічний інститут захисту навколишнього середовища і людини МОН
України та НАН України, м. Одеса

²Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова

³Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, м. Київ

i.l.monitoring@ukr.net

Куюльницький лиман – гіпергалінна водойма з обмеженим водообміном та циклічністю гідробіологічного і гідрохімічного режимів, що обумовлені почерговістю багато- та маловодних періодів його існування. Багаторічні моніторингові еколого-гідробіологічні дослідження (Погребняк, 1949, 1965; Эннан и др., 2015; Зайцев, 2015) демонструють своєрідність екосистеми лиману, мозаїчність її структури та характеру розподілу таксономічних груп біоти, а також їх залежність від сукупності біотичних та абіотичних чинників, зокрема солоності води як провідного із них. Альгофлора цієї водойми є показовим реагентом на екологічні зміни, що відбулися в період трансформації цієї водойми нині (катастрофічне зменшення площі водного дзеркала і об'єму води до 10 раз та формування опустелених солонцевих прибережних зон – близько 44% від початкової площі при мінімізації водопостачання з допливів, періодичні зміни солоності в межах 26–180‰, а в останнє десятиліття – до 300‰ і вище, рН середовища – 6,8–7,9, зростання інтенсивності випаровування та вмісту важких металів і антропопресингу. За результатами дії зазначених чинників відбулися зміни в структурі альгофлори та її видовому складі.

Альгофлора басейну лиману є таксономічно різноплановою на рівні відділів та представлена 283 видами (292 внутрішньовидовими таксонами –ввт). Найрізноманітнішими таксономічними групами є *Bacillariophyta* – 139 (145 ввт) видів та *Cyanoprocarvota* (93 види – 94 ввт), а менш представленими – *Chlorophyta* (29 видів – 31 ввт.) та *Euglenophyta* (16 видів). Незначне видове багатство властиве *Chrysophyta* та *Charophyta* (по 3 види кожна). Однак видовий склад водоростей Куюльницького лиману як самостійної водойми нараховує лише третину від загальнобасейнового – 90 видів, що адаптувались до сучасних умов гіпергалінної водойми чи її опріснених ділянок, та зберігає зазначену таксономічну структуру. За високого рівня солоності – 180–230‰ (2007–2008 рр.) виявлені лише *Anagnostidinema amphibium* (C. Agardh ex Gomont) Strunecký et al., *Amphora kujalnitzkensis* (Gusl. et Gerasimiuk) Gerasimiuk, *Navicula cryptocephala* Kütz. та *Dunaliella salina* Teodor. За півстолітній період вивчення альгофлори відзначена видозміна видового складу – його збіднення та трансформація з комплексу морських видів, що існував раніше, на солонатоводні (мезогалоби) та гіпергалінні, перехід від багатоформних альгоценозів до монодомінантних фітопланктонних (*Dunaliella salina*) або макрофітобентосних угруповань (*Cladophora siwaschensis* C. Meyer), та формування мікрофітобентосних специфічних комплексів пухких ґрунтів: мулу (епіпелон) та піщаного ґрунту (псамон).